

Saáry Éva

AZ UTOLSÓ NYÁR

Rekkenő hőség. Törülközőt tapasztok a kocsis ablakára, hogy kizárjam az okvetetlenkedő napsugarakat, de még így is időről időre meg kell állnunk valamely útszéli bárban lemosni az arcomat, kezemet, mert az ájulás környékez.

Ez a fárasztó kirándulás is hozzájárul valószínűleg Joseph hirtelen bekövetkező halálához, bár 1988. augusztusi franciaországi túránk során éppen bámulatos ellenállóképességével, akaraterejével ejt ámulatba. Sosem panaszkodik, inkább az én nyafogásaimat veszi élcélődéseivel célba.

Rokonlátogatás helyett, talán jobban tettük volna, ha otthon maradunk, és pihenünk a lugánói strandon. De hiszen, soha nem volt még édesanyja sírjánál, és öccse családjával sem találkozott évek óta! Azzal próbáltam érvelni, hogy "jövőre majd" hűvösebb tájat keresünk, nem sejtve, hogy az a "Jövő" nem létezik.

*

Lugánótól Genováig s aztán végig a francia Riviérán tébolyító a forgalom.

Megállunk Antibes közelében fürödni a tengerben, de kellemetlen, köves partot találunk. Mezítláb járni se lehet a forró kavicsokon, a víz pedig igazi baktériumtenyészet: ember ember hátán, fejünk fölött pedig motorcsónakkal magasba lendített sárkányrepülők.

Ebédre sikerül ugyan egy árnyas kisvendéglőbe betérnünk, de ott is áll a levegő, kókadoznak a poros levelek.

Az étel, a bor kitűnő, s vásárolunk egy képeslapot is, amit hirtelen támadt ötlettel, saját magunknak címezünk meg. A dátum különös: 1988. 8. 8. Erre kerül Joseph utolsó aláírása.

Este Arles, Provence fővárosa, mely ókorból származó romkertjéről, középkori kolostorairól, fesztiváljairól híres.

Hotelt nem könnyű találnunk. Holtfáradtan botladozunk egyik helyről a másikra, míg a város határában sikerül egy "Rodin" névre keresztelt, frissen épült, csinos motelra lelnünk.

- Van uszodánk! - mondja mindjárt a portáskisasszony, ahogy elnyűtt, izzadt külsőnkre pillant, s valóban, még vacsora előtt belevetjük magunkat a langyos, poshadt, csöppet sem üdítő vízbe.

- Milyen jó lenne egy napig itt maradni, s elhajózni Camargba, a fekete bikákkal,

vadlovakkal, vízi madarakkal teli híres mocsárvidékre! - gondolom, de mint mindig, most is sürget az idő.

Nagy dolog már az is, hogy este kiülhetünk a fényárban úszó aréna közelébe, gesztenyével töltött palacsintát enni.

*

- Legalább Fontevieille-be ugorjunk be! - erősködöm másnap reggel. - Nézzük meg Alphonse Daudet legendás malmát!

Igazi falusi ösvény, vidéki környezet. A mistrál óriásra nőtt napraforgók orcáját legyezgeti. Csupa izzó, sárga ragyogás a világ. Nem győzzük kattogtatni a fényképezőgépet. Minden gomolygó, hullámzó, mint Van Gogh képein.

A malomtól, mely kopár dolomitfennsík tetejét foglalja el, messze látni a tengeri fenyőkkel, olajfákkal ékes, lankás tájon. Már a hozzá vezető, árnyas, szellős út elején betölt mindent a tücsökzene. Csak később derül ki, hogy nem a kiégett fűből, de hangszórókból árad. Ez a felfedezés sem képes azonban elrontani a hely különös hangulatát.

Recsegő grádicsokon kapaszkodunk föl a malom belsejébe. Kőbaglyok ülnek a gerendákon (az igaziakat elriasztotta a nagy forgalom), s körben a híres, fontos szelek nevei: bora, tramontan, mistral... A vitorlák azonban már nem forognak, a kövek nem örölnék semmit.

Lent pusztán annyi hely van, ahol egy ágy, icipici asztalka és szék elfér. Ide menekült a világ zaja elől, itt írta szeretettel, emberséggel, ízekkel, illatokkal teli "leveleit" Daudet.

A malom oldalához ragasztott Kis Múzeumban, a sárguló fényképek árnyékában, körpecséttel ellátott könyveket, mézet és levendulát árulnak.

*

Fájó szívvel hagyjuk el ezt a kis paradicsomot, hogy újra nekivágjunk a hőségtől szikrázó útnak.

Következő állomásunk Vasarely-Vásárhelyi Viktor Aix-en-Provence-i kastélya. Fémesen csillogó, hatalmas fekete és fehér körökkel díszített falfelületeit az autósztudáról is látni. Bent az Op-art lenyűgöző gobelinjei, s a bemutató vitrinekben automatikusan egymást váltogató képek.

- Pogány templom. - állapítom meg magamban, s megszáll valami különös áhítat. A művészetnek ez a fajtája, a maga monumentális szigorúságával az egyiptomi vallás mindent átható miszticizmusát idézi.

(Érdekes dolog, hogy a modern magyar művészek nagy része a konstruktivista irányzathoz vonzódik: rend, tisztaság, élesen lehatárolt, erős színek. Legtöbbjüktől távol áll a szürrealizmus homályos kuszasága. Ez vajon évszázadok alatt kialakult, átörökített (?) gondolat- és érzésvilágunkkal, a népművészet hatásával függ össze? Az ízlés tartja magát legmakacsabbul nemzedékről nemzedékre!)

*

Furcsa érzés az elvont alkotások szentélyéből a középkor vaskos falai, bástyái közé csöppenni!

A Pireneusok irányába haladva, már messziről fölkéklik a "bevehetetlen vár": Carcassonne. Mint egy délibáb! Rózsaszín felhő ringatja hátán a csillogó "ezer tornyot".

Nem is vár ez, hanem megerősített város, ahová veszély idején a környező falvak egész lakossága be tudott menekülni. Aztán fölhúzták csikorgó láncával a hidat, bezárták a kaput, vízzel árasztották el az árkot, majd - ha nagyon szorult a kapca - forró szurkot zúdítottak az ostromlók nyakába, akárcsak Egerben. (Legföljebb a kiéheztetéstől kellett tartani!)

Ma szállodák, vendéglők sokasodnak a lőrések, kimustrált ágyúk, halomba rakott kőgolyóbisok közelében, s tarka turistahad hullámszik a szűk utcák emléktárgyáros bódéi előtt.

Carcassonne teljes épségben megmaradt. Nyáron, a várkertben színházi fesztivál eleveníti föl a "daliás időköt".

*

A meleg változatlanul tart, de a Pireneusok magaslatai némi enyhülést adnak.

Noha rokonlátogatás utunk célja (a kedves, hegyi városkában, Oloron St. Marie-ban), marad időnk kirándulásokra is.

Elkocsizunk a 40 kilométerre lévő világhírű kegyhelyre, Lourdes-ba, a Somport s Pourtalês hágókra, sőt a baszkok színes csónakokkal teli halászkikötőjébe, St. Jean-de-Luz-be is.

Nem tudjuk, nem sejtjük, hogy ez utolsó közös utazásunk, s hogy azt a filmet, melyre férjem a bársony lankákon, a spanyol határ közelében legelésző birkanyáját veszi föl, a castagnólai temetőben én fogom befejezni.

Az utolsó kép a határállomás kápolnáját díszítő, haragos felhők fölé magasodó, fehér márványkereszt, a hit, a remény, a feltámadás jelképe.